

Hoofdstuk 1

Inleiding

Inhoud

- Wat is religie?
- Wat is rede?
- Rede en religie: een problematische verhouding

Kwesties

- Hoe is de verhouding tussen wetenschappelijke kennis en religieus geloof?
- Hebben de gedragsregels van een religie prioriteit boven die van de staat?
- Waarop moeten we wetgeving baseren?
- Zijn rede en religie wel vergelijkbare grootheden, c.q. is er wel sprake van een tegenstelling?

Wat is religie?

- Religie = zingeving + god(en) + kerk?
- Is filosofie geen religie en boeddhisme wel?
- Aspecten van religie:
 - Overtuiging
 - Waarde en beleving
 - Praktijk

Religie als overtuiging

- Kosmologie (schepping, hemel)
- Ethiek
- Hoe zijn religieuze uitspraken te toetsen?

Religie als waarde en beleving

- Geen relatie tussen waardeoordelen en beschrijvende uitspraken
- Ervaringen niet op te vatten als waar, geldig, consistent of redelijk
- Religie te beschouwen als manier om waarde te geven aan gebeurtenissen
- Religie richt zich op innerlijke ervaring
- Is religie uitsluitend een privézaak?

Religie als praktijk

- Rituelen: geordende en stereotype vormen van handelen met symbolisch karakter
- Hoe verhoudt zich dat tot innerlijke beleving?
- Onderscheid religieus en niet-religieus handelen door praktijken
- Zijn er buiten de religies geen rituelen?

Boeddhisme

- Anatman: geen zelf
- 5 skandha's: lichaam, waarneming, gewaarwording, aanleg, bewustzijn
- Karma en reïncarnatie
- Ch'an ← boeddhisme + taoïsme:
 - satori
 - koans

Wat is de rede?

- Ontologie: leer van het zijnde
- Transcendentiaal: wat maakt kennis mogelijk?
- Logisch: hoe moet je redeneren?

Rede en religie

- Rede: religieuze opvattingen niet te rechtvaardigen
- Religie: rede heeft niets te zeggen over religieuze beleving
- Als religieuze opvattingen niet te rechtvaardigen zijn, is alles wat zich religieus noemt dan OK?

Rede en overtuigingen

- Logische vragen: begrippen en redeneringen
- Kentheoretische vragen: kennis is gerechtvaardigde ware overtuiging
- Kennisbronnen:
 - Waarneming
 - Intuïtie
 - Mystiek inzicht
 - Openbaring

Rede en zingeving

- Waarden, ervaringen en beleving niet redelijk?
- In de wetenschap is er geen plaats voor God
- In de religie is er geen plaats voor wetenschappelijke kennis
- Strikte scheiding?
 - Wat is waar van toepassing?

Rede en praktijk

- Jürgen Habermas: communicatie impliceert bereidheid tot rechtvaardigen van uitspraken
 - Ludwig Wittgenstein: taalspelen
 - Praktijk is normatief: doelgericht en beredeneerd of beredeneerbaar
 - Michel Foucault: rede en religie gedreven door machtsaanspraken
-

Problematiek

- Verdragen rede en religie elkaar?
- Wat kan / moet basis zijn van de ethiek?
- Scheiding van kerk en staat?

Historisch overzicht

- Christendom: zie vorige week
- Islam:
 - Consequent monotheïstisch
 - Één waarheid, verschillende wegen daartoe (wetenschap, openbaring, mystiek inzicht)
 - Geen centraal geleide kerk

Vragen 1

- Hebben rede en religie betrekking op dezelfde aspecten van het menselijk bestaan?
 - Hoe zijn ze met elkaar in overeenstemming te brengen, c.q. tegen elkaar af te grenzen?
 - Hoe te kiezen tussen verschillende bronnen van kennis (wetenschap, openbaring, mystiek inzicht)?
-

Vragen 2

- Heb je voor een ethiek religie nodig?
- Wat te doen bij een conflict tussen kerk en staat?

